

Dr. Kövecses Bettina

A NEMLEGES MEGÁLLAPÍTÁSI ELJÁRÁS ÉS ÖSSZEFÜGGÉSEI A BITORLÁSI PERREL*

I. BEVEZETÉS

A szerző témaválasztását a szabadalombitorlási perek során a perstratégia kialakítása körében tapasztalt jogalkalmazási bizonytalanságok ihlették. Számos szakirodalom és cikk foglalkozik a szabadalombitorlási perek és a státusz eljárások (megsemmisítési eljárások, európai szabadalommal szembeni oppozíciós eljárások) összefüggéseivel, azonban kevés mű tűzte zászlajára a találmányok szabadalmi oltalmáról szóló 1995. évi XXXIII. törvény (szabadalmi törvény) 37. §-a alapján indított nemleges megállapítási eljárás és az ugyanazon szabadalom alapján, ugyanazon termék vagy eljárás tárgyában (akár ugyanazon felek között) folyamatban lévő eljárások összefüggéseit, összehasonlítását. A tanulmány célja a jogalkotói szándék nyomába eredni, és felfedni, hogy a két eljárás – a gyakorlati alkalmazásra figyelemmel – milyen kapcsolatban áll egymással tárgyukat, céljukat, egymáshoz való viszonyukat tekintve, kitérve különösen arra, hogy a jogszabályi rendelkezések alapján a folyamatban lévő nemleges megállapítási eljárás jelenthet-e előkérdést a szabadalombitorlási eljárásban a polgári perjogi szabályok, azaz a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (régii Pp.) 152. § (1) bekezdése és a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. (új Pp.) törvény 123. §-a alapján.

Ennek megfelelően az alkalmazott vizsgálati módszer a nemleges megállapítási eljárás és a bitorlási per jogintézményeinek történeti és hatályos jogszabályi szövegein, azok szakirodalmi cikkekben megjelent értelmezésén és a jogintézmények gyakorlati megvalósulásának – a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala (SZTNH) és bíróságok határozatainak – vizsgálatán alapul. Annak érdekében, hogy a nemzeti eljárások működésének érdekességeit szemléltesse, összehasonlítás céljából – a teljesség igénye nélkül – a szerző nemzetközi gyakorlatból is

* A Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala felsőfokú iparjogvédelmi tanfolyamának keretében készült szakdolgozat szerkesztett változata. A szerző a Bird & Bird nemzetközi ügyvédi iroda munkatársa.

szemezgetett.¹ A rövid nemzetközi összehasonlításban a Bird & Bird nemzetközi ügyvédi irodában dolgozó kollégái² tudására és tapasztalataira támaszkodott.

II. JOGTÖRTÉNETI KITEKINTÉS

A nemleges megállapítási eljárás nem új keletű intézmény a magyar jogrendszerben, évszázados múltra tekint vissza. A jelenleg hatályban lévő szabadalmi törvényt megelőzően hatályban volt szabadalmi jogszabályokban, már az 1895. évi XXXVII. törvény szabályozásáig visszamenően helyet kapott ez a jogintézmény, hiszen már a 19. században felmerült a jogbizonytalanság elkerülésének igénye az új műszaki megoldások hasznosításakor.

A jogalkotó már az 1895-ös törvény esetében is abból indult ki, hogy a nemleges megállapítási eljárás célja és feladata nem a peres felek jogainak és a szubjektív tényeknek a mérlegelése és megállapítása, hanem az objektív tényeké, azaz pusztán a szabadság és a termék vagy eljárás műszaki jellemzőinek az összevetése. Ez lényegében különbözteti meg a nemleges megállapítási eljárás célját és metodikáját a bitorlási perben vizsgált tényektől és a vizsgálat módjától. Ez a különbség önmagában már korábban sem jelentette azt, hogy a két eljárás között ne lenne jogi értelemben átfedés. Ahogy Posteinerné Toldi Márta³ is írja, a nemleges megállapítási eljárás során az ütközés megállapításának önmagában nincs értelme, hiszen az a felek jogi helyzetére nézve nem enged semmilyen következtetést, csupán a bitorlás potenciális felelősségére utal. Ennek okán az ütközés igenlő megállapítása helyett az eljáró hatóság a kérelem elutasításáról rendelkezik, míg a bitorlás megállapításáról már a bíróság rendelkezhet. Figyelemre méltó azonban, hogy már az 1895-ös szabályozásban is megjelent a hatóság nemleges megállapításának önálló jogi kihatása, azaz a nemleges megállapítást kimondó határozat önmagában kizárta a bitorlás megtörténtének a megállapítását.

A jogbiztonságra törekvés tehát már az 1895-ös törvénynek is sarkalatos pontja volt. Az 1895-ös törvény rendelkezéseit megtartva az újabb szabadalmi törvény, az 1969. évi II. törvény (és az 1983. évi 5. számú törvényerejű rendelet is) is tartalmazta ezt a jogintézményt

¹ A dolgozatnak nem célja részletes jog-összehasonlítást végezni az egyes országokban hatályos jogszabályok és gyakorlat tekintetében, ez önálló dolgozat témáját képezné. Ez a munka szigorúan a nemleges megállapítási eljárás jogrendszerenként eltérő jogintézményére kísérel meg változatos példákat bemutatni.

² A dolgozat elkészítéséhez tudásukkal és tapasztalatukkal segítséget nyújtottak: Jane Owen (Ausztrália), Bruno Vandermeulen, Domien Op de Beeck, Jean-Christophe Troussel (Belgium), Christian Harmsen, Kerstin Otto és Michelle Treue-Abanador (Németország), Jiří Malý és Vojtěch Chloupek (Cseh Köztársaság), Matthew Laight és Yang Li (Kína), Manuel Lobato (Spanyolország), Yves Bizollon, Jean- és Baptiste Thienot (Franciaország), Patrick Kelleher (Egyesült Királyság), Elisabetta Bandera és Cristiana Andreotta (Olaszország), Piotr Dynowski és Piotr Zawadzki (Lengyelország), Anan Sivananthan és Oh Pin-Ping (Szingapúr).

³ Posteinerné Toldi Márta: A nemleges megállapítási eljárás sajátosságai. Iparjogvédelmi Szemle, a Szabadalmi Közlöny és Védjegyértésítő melléklete, 102. évf. 3. sz., 1997. június, p. 20–24.

mindannak ellenére, hogy ilyen eljárást akkoriban viszonylag ritkán kezdeményeztek.⁴ Éppen ezek kihasználatlanságára tekintettel Posteinerné Toldi Márta szerint mind az 1969. évi II. törvény, mind pedig a szabadalmi törvény előkészítése során felvetődött a jogalkotó részéről, hogy vajon indokolt-e ennek az eljárásnak a fenntartása. Ugyan az akkor rendelkezésre álló statisztikai adatokból⁵ egyenesen nem következett az eljárásban rejlő lehetőségek gyakori kihasználtsága, a jogalkotó az eljárás megtartása során azt vallotta, hogy egy eljárás ritkasága önmagában nem bizonyítja annak felesleges voltát.⁶

A hatályban lévő szabadalmi törvény alapján a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala⁷ előtt az elmúlt öt évben indult nemleges megállapítási eljárások száma sem tekinthető számottevőnek, különösen, ha a hivatal előtt már jogerőre emelkedett határozatok számát⁸ vesszük alapul. A jogintézmény történetét tekintve látható, hogy többször felmerült a kérdés, hogy a nemleges megállapítási eljárásban rejlő lehetőségek indokolják-e a jogintézmény fenntartását. Ez jelenleg a jogérvényesítés gyakorlati tendenciái alapján is időszerű kérdés, hiszen a tapasztalatok azt mutatják, a már folyamatban lévő – a nemleges megállapítási eljárást követően indított – bitorlási perre a már folyamatban lévő nemleges megállapítási eljárás nincs érdemi hatással, azaz az eljárás éppen a bitorlást megelőző funkció betöltésére válik alkalmatlanná.

III. A NEMLEGES MEGÁLLAPÍTÁSI ELJÁRÁS SZABÁLYOZÁSA A HATÁLYOS SZABADALMI TÖRVÉNY ALAPJÁN

A nemleges megállapítási eljárás szabályozása az évtizedek alatt kevés változáson ment keresztül. Jogtörténeti gyökereit megtartva *elméleti* célja ma is az, hogy a piac szereplőinek rendelkezésére álljon egy eljárás, amely lehetővé teszi az esetleges szabadalombitorlás megelőzését egy új eljárás vagy termék hasznosítását megelőzően vagy annak hasznosításakor. *Hergár Jenő* az Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle 4. (114.) évfolyam 4. számában (2009. augusztus) ismerteti azokat a lehetséges módszereket, amelyek a találmányok szabadalmi oltalmába ütköző termékek gyártása és forgalmazása miatt indított bitorlási perek elkerülésére alkalmasak.⁹ Így többek között említi a nemleges megállapítási eljárás megindítását mint „*a jóhiszemű kérdező módszerét*”, amely, ha a hivatal a kérelemnek helyt ad, azt ered-

⁴ 54 befejezett eljárás 1990–1996 között, I. *Posteinerné*: i. m. (3).

⁵ *Posteinerné*: i. m. (3).

⁶ *Posteinerné*: i. m. (3).

⁷ A találmányok szabadalmi oltalmáról szóló 1995. évi XXXIII. törvény (szabadalmi törvény) 44. § (2) bekezdés *d*) pontja értelmében a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala hatáskörébe tartozik a nemleges megállapítási eljárás lefolytatása.

⁸ A hivatal 2012–2016 közötti időszakot vizsgáló statisztikái alapján két nemleges megállapítási eljárásban meghozott döntés emelkedett első fokon a hivatal előtt jogerőre.

⁹ *Hergár Jenő*: Módszerek a találmányok oltalmába ütköző termékek gyártása és forgalmazása miatt indított bitorlási perek elkerülésére, a lehetséges ellenlépések. Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle, 4. (114.) évf. 4. sz., 2009. augusztus, p. 107.

ményezi, hogy a kérelmező által leírt megoldás nem ütközik a megjelölt szabadalmi oltalomba, és ebben az esetben a törvény értelmében ellene nem indítható bitorlási per.

A szabadalmi törvényhez fűzött miniszteri indoklás is megerősíti, hogy a találmány- és szabadalombitorlás szabályozásában elődeihez mérten nem hoz számottevő, tételes jogi újdonságokat. Az indoklás szerint „a jogbiztonságot szolgálja a nemleges megállapítás lehetősége. E jogintézmény ugyanis lehetőséget nyújt határesetekben a gazdálkodó szervezetek számára arra, hogy tisztázzák a hasznosítani kívánt termék vagy eljárás szabadalmi jogi státuszát. A nemleges megállapítást kimondó jogerős határozat – erga omnes hatállyal – kizárja, hogy a megjelölt szabadalom alapján ugyanarra a termékre vagy eljárásra vonatkozóan szabadalombitorlás miatt eljárást indítsanak”.

Eme „tisztázás” eszköze, hogy az adott piaci szereplő a hivatalhoz benyújtott határozott kérelem útján – minden előzetes feltétel nélkül¹⁰ – kérheti annak megállapítását, hogy az adott termék vagy eljárás nem ütközik egy meghatározott szabadalomba. Az eljárás konkrét célja a bitorlási per, illetve a perhez vezető bitorlási helyzet kialakulásának a megelőzése.¹¹ Eme konkrét cél gyakorlati megvalósulása azonban több okból is aggályos lehet.

Mint láttuk, a szabadalmi törvények nemleges eljárást szabályozó rendelkezései lényegében 1895 óta változatlanok.¹² A dolgozat írásakor hatályban lévő, a találmányok szabadalmi oltalmáról szóló 1995. évi XXXIII. törvény (szabadalmi törvény) 37. § és 82. § (1)–(2) bekezdése rendelkezik a nemleges megállapítási eljárásról,¹³ az alábbiak szerint:

37. § (1) Aki attól tart, hogy ellene szabadalombitorlás miatt eljárást indítanak, az eljárás megindításáig kérheti annak megállapítását, hogy az általa hasznosított vagy hasznosítani kívánt termék vagy eljárás nem ütközik valamely, általa megjelölt szabadalomba.

¹⁰ A továbbiakban látni fogjuk, hogy más országokban a jogalkotó a nemleges megállapítási eljárás megindítását különböző előfeltételek teljesüléséhez köti.

¹¹ Kürtös József, Kürtössy Jenő, Végh László, Bretz László, Buzásné Nagy Zsuzsanna: Szabadalmi jog. In: Iparjogvédelem. Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala, Budapest, 2012, szerk.: Baho-Borzók Noémi, p. 11–71., itt: p. 49.

¹² 1895. évi XXXVII. törvénycikk 57. § A ki valamely ellene indítandó bitorlási keresettől tart, jogosítva van a szabadalmi hatóságok határozata által megállapíttatni, hogy az általa előállított vagy használt tárgy vagy eljárás valamely általa megjelölendő szabadalomba nem ütközik. Az ez iránti kérelem, az előállítandó tárgy vagy eljárás leírásának csatolása mellett, a szabadalmi hivatalnál két példányban nyújtandó be. Az egyik példány a szabadalom tulajdonosának kiadandó avval, hogy a meghatározandó záros határidőn belül esetleges nyilatkozatát a szabadalmi hivatalnál beadhatja. A kérelem a szabadalmi hivatal bírói osztályánál tárgyalatik, s a feleknek s szükség esetében szakértőknek meghallgatása után döntenek el. Az eljárás költségét a kérelmező viseli. A bírói osztály határozata ellen 30 nap alatt felfolyamodásnak van helye a szabadalmi tanácshoz. A megállapítást magában foglaló jogérvényes határozat kizárja az ugyanazon tárgyra vonatkozó bitorlás iránti eljárást az ellen, a kinek kérelmére a megállapítási határozat hozatott. Nem kérhet megállapítást iránt eljárást az, a ki ellen a büntető bíróságnál ugyanazon szabadalomra vonatkozó bitorlás iránti eljárás van folyamatban.

¹³ A használati minták oltalmáról szóló 1991. évi XXXVIII. törvény 20. §-a gyakorlatilag, a mintaoltalom sajátosságait figyelembe véve, a szabadalmi törvényt ismétli meg.

(2) A nemleges megállapítást kimondó jogerős határozat kizárja, hogy a megjelölt szabadalom alapján ugyanarra a termékre vagy eljárásra vonatkozóan szabadalombitorlás miatt eljárást indítsanak.

82. § (1) A nemleges megállapításra (37. §) irányuló kérelemhez mellékelni kell a hasznosított vagy hasznosítani kívánt termék vagy eljárás, valamint a megjelölt szabadalom leírását és rajzát. Ha az európai szabadalom hatályossá válásához nem nyújtották be az európai szabadalom szövegének magyar nyelvű fordítását, vagy azt a szabadalmas nem bocsátotta a kérelmező rendelkezésére, a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala a kérelmező ilyen irányú kérelmére felhívja a szabadalmast e fordítás benyújtására.

(2) A nemleges megállapításra irányuló kérelmet csak egy szabadalom és egy hasznosított vagy hasznosítani kívánt termék vagy eljárás tekintetében lehet benyújtani.

A szabadalmi törvény iránymutatása egyszerűnek látszik, csupán annyit kíván meg a megállapítást kérelmezőtől, hogy a bitorlási per megindítása előtt éljen ezzel a lehetőséggel, és a kérelemben a szabadalom és a szóban forgó termék vagy eljárás részletes összehasonlítását bocsássa rendelkezésre.¹⁴ Ezen információk alapján tehát a nemleges megállapítási eljárás tárgya annak a megállapítása, hogy egy adott termék vagy eljárás nem ütközik a kérelmező által megjelölt szabadalom oltalmi körébe. Az eljárás „nemleges” természetete miatt az SZTNH – a kérelmező által rendelkezésre bocsátott leírást és összehasonlítást¹⁵ alapul véve – a felhívott szabadalom oltalmi körének vizsgálatával azt állapítja meg, hogy az adott termék vagy eljárás *nem* ütközik az oltalmi körbe. Az összevetés során azt kell vizsgálni, hogy a szabadalom főigénypontjának összes jellemzője megvalósul-e a vizsgált termékben vagy eljárásban.¹⁶ Az Iparjogvédelem¹⁷ című könyv szerzői megerősítik, hogy ha a vizsgált termékben (vagy eljárásban) a főigénypont valamennyi jellemzője megvalósul, a kérelmezői megoldás még abban az esetben is a szabadalom oltalmi körébe esik, ha az igénypontban nem szereplő jellemzőkön túl további ismérvei is vannak. Amennyiben a hivatal az eljárás lefolytatásának eredményeképpen arra a következtetésre jut, hogy a termék (vagy az eljárás) a szabadalom oltalmi körébe esik, a nemleges megállapítás iránti kérelmet egyszerűen elutasítja. Ellenkező esetben az SZTNH a döntés tartalmát tekintve a határozat rendelkező részében a nemleges megállapítási kérelemnek helyt ad, és megállapítja, hogy az ügy tárgyát képező megoldás *nem* ütközik a megjelölt szabadalomba.¹⁸

¹⁴ Lásd: A szabadalmi ügyintézés módszertani útmutatója, VI. fejezet, Egyéb szabadalmi eljárások: <http://www.sztnh.gov.hu/hu/szakmai-oldalak/szabadalmi-oltalom/a-szabadalmi-ugyintezes-modszertani-utmutatoja>.

¹⁵ Kürtös, Kürtössy, Végh, Bretz, Buzásné: i. m. (11), p. 50.

¹⁶ Kürtös, Kürtössy, Végh, Bretz, Buzásné: i. m. (11), p. 50.

¹⁷ Kürtös, Kürtössy, Végh, Bretz, Buzásné: i. m. (11), p. 51.

¹⁸ P0700344/43 ügyiratszámú határozat a nemleges megállapítás kimondásáról szabadalmi ügyben, 2012. augusztus 13.

Bár az SZTNH módszertani útmutatója¹⁹ szerint elutasító határozat esetén a határozat rendelkező része nem mondhatja ki, hogy a kérelmező terméke vagy eljárása beleütközik a megjelölt szabadalomba, ha a tanács ütközést állapít meg, a kérelmet el kell utasítania. Azon túl, hogy gyakorlatban a hivatal a nemleges megállapítás iránti kérelem elutasítása tárgyában igen részletes indokolással ellátott határozatot hoz, így különösen kitér a vizsgálat tárgyát képező termék vagy eljárás kérelmező általi ismertetésére – amely akár fiktív termékre is vonatkozhat –, a megjelölt szabadalom oltalmi körének részletes elemzésére, adott esetben az elsőbbség napján ismert technika állásának ismertetésére is, az elutasító határozatban – annak indokolásában ugyan – mégis kimondásra kerül, hogy a vizsgált termék vagy eljárás az adott szabadalomba ütközik,²⁰ vagy hogy a termék az adott oltalom oltalmi körébe esik.²¹ Leszögezhetjük mindenestre, hogy az SZTNH a nemleges megállapítási eljárásban az objektív tények összevetésével hozza meg döntését, azaz a kérelmező által megvalósított hasznosítási cselekményeket egyáltalán nem vizsgálja.

A szabadalmi törvény 37. §-a az „időbeliség”²² tekintetében rögzíti, hogy nemleges megállapítási eljárás megindítására csak és kizárólag a bitorlási pert megelőzően kerülhet sor. Tehát kizárt az az eset, hogy egy már megindított bitorlási perben az alperes védekezésképpen azzal lehetetlenítse el a bitorlási per lefolytatását, hogy nemleges megállapítási eljárást indít. A hivatalnak a rendelkezésre álló adatok alapján kötelessége megvizsgálni, hogy a nemleges megállapítást kérő ellen, vagy az adott termék vagy eljárás tárgyában indult-e eljárás a megjelölt szabadalom bitorlása miatt.²³ Amennyiben e vizsgálat során arra az eredményre jut, hogy ilyen eljárás már folyamatban van, az SZTNH vélhetően azt is vizsgálja, hogy a bitorlási perben hivatkozott termék vagy eljárás a nemleges megállapítási eljárás során a kérelmező által előterjesztett ismertetéssel megfeleltethető-e vagy sem. Ha a válasz igen, a hivatal a nemleges megállapítás iránti kérelmet elutasítja. Ha azonban e vizsgálat során arra a következtetésre jut, hogy a bitorlási per tárgya nem ugyanaz a termék vagy eljárás, amelyre vonatkozóan a nemleges megállapítási kérelmet előterjesztették, a nemleges megállapítási eljárás lefolytatásától nem tekinthet el.²⁴ Összegezve tehát az SZTNH minden esetben, amikor a nemleges megállapítás iránti kérelmet a bitorlási per megindítását

¹⁹ Lásd: i. m. (14), 3.8 pont, itt: p. 80.

²⁰ P990380/55 ügyiratszámú határozat a nemleges megállapítás iránti kérelem elutasításáról szabadalmi ügyben, 2013. február 11.

²¹ U1300159/27 ügyiratszámú határozat a nemleges megállapítás iránti kérelem elutasításáról használati mintaoltalmi ügyben, 2017. december 20.

²² Időbeliség alatt a szerző a nemleges megállapítási eljárás megindítására rendelkezésre álló, jogszabályszerű időpontot vagy időintervallumot érti.

²³ Kürtös, Kürtössy, Végh, Bretz, Buzásné: i. m. (11), p. 50.

²⁴ Jogeset-ismertetés in *Posteinerné*: i. m. (3).

megelőzően terjesztették elő,²⁵ köteles az eljárást lefolytatni, még abban az esetben is, ha *később* a törvényszék előtt a szabadalmas ugyanazon megoldásra hivatkozással a bitorlás és jogkövetkezményeinek megállapítása iránt keresetet indít a szabadalmi törvény 104. § (1) bekezdés c) pontja alapján.

A szabadalmi törvény rögzíti továbbá azt is, hogy a nemleges megállapítást kimondó *jogerős* határozat kizárja, hogy a megjelölt szabadalom alapján ugyanarra a termékre (vagy eljárásra) vonatkozóan szabadalombitorlás miatt eljárást indítsanak. Azaz az időbeliség kérdését tekintve elfogadhatjuk, hogy amennyiben már született a nemleges megállapítás tárgyában jogerős döntés, bitorlási per indításának – *erga omnes* hatállyal – nincs helye. E fenti „időkorlátok” alapján nemleges megállapítási eljárás tehát csak a bitorlási pert megelőzően indítható, azonban a bitorlási per kimenetelére csak és kizárólag az ezen eljárásban meghozott jogerős döntésnek van érdemi hatása.

A szabadalmi törvény gyakorlati alkalmazása során több kérdés is felmerülhet az időbeliség tekintetében. Mind a szabadalmi törvény, mind pedig a törvényhez fűzött indokolás, de a bírói gyakorlat is adós maradt azon jogértelmezés vagy jogtechnikai eszköz kidolgozásával, amely ténylegesen biztosítja a nemleges megállapítási eljárást időben megindító, azaz jóhiszeműen eljáró kérelmező számára a bitorlási pert megelőző funkció gyakorlati teljesülését. Ugyanis a szabadalmi törvény 37. §-a az időbeliség tekintetében egyértelműen elsőbbséget követel meg a nemleges megállapítási eljárás kérelmezőjétől, míg a nemleges megállapítási eljárásban hozott határozathoz kizárólag jogerőssé válását követően fűz joghatást. A nemleges megállapítás iránti eljárás időtartama, a jogerős döntés meghozataláig, hosszú éveket is jelenthet.²⁶ Látható, hogy erre az időtartamra a törvény nem állapít meg semmilyen szabályt sem, amely adott esetben akár az elsőfokú (de nem jogerős) hivatali döntéshez bármilyen joghatást (még ha az csak átmeneti is) fűzne. Ennek a helyzetnek az áthidalását – azaz, ha már megindult a nemleges megállapítás iránti eljárás, de jogerős döntés vagy *ad absurdum* még elsőfokú hivatali döntés sem született, de a törvényszék előtt a bitorlási per is folyamatban van – a jogalkotó egész egyszerűen a jogalkalmazóra bízta.

Az SZTNH előtti eljárásokat tekintve elmondható, hogy az elmúlt öt év adatai alapján²⁷ évente átlagosan egy nemleges megállapítás iránti kérelmet terjesztenek elő. Ugyanezen időszakot vizsgálva csupán kettő ügyben emelkedett jogerőre a nemleges megállapítás ügyében

²⁵ A Fővárosi Törvényszék a 3.Pk.25.084/2014/3. számú végzésében leszögezte, hogy a szabadalmi törvény 37. § (1) bekezdése szerint a szabadalmas által a kérelmezőnek írt felszólító levél és a Nemzeti Adó- és Vámhivatal előtt iparjogvédelmi jogok megsértésének gyanúja alapján tett bejelentés nem tekinthető úgy, mintha a szabadalmas a nemleges megállapítás iránti eljárást megelőzően a szabadalombitorlás iránti eljárást megindította volna. Ugyanis a szabadalombitorlás iránti eljárás a keresetlevélnek a bírósághoz [Szt. 104. § (1) bekezdés c) pont] történő benyújtásával veszi kezdetét.

²⁶ A 224 861 lajstromszámon nyilvántartott szabadalom tárgyában a hivatal előtti megváltoztatási kérelem alapján a Fővárosi Törvényszék, valamint fellebbezés alapján a Fővárosi Ítéletábla előtti átlagos időtartamnak tekinthető eljárásokat összevetve összesen 4 és fél évig tartó eljárás alapján.

²⁷ A 2012–2016 évre vonatkozó hivatali statisztikai adatokat alapul véve.

hozott határozat a hivatal előtt. Egy nemleges megállapítás iránti eljárás a rendelkezésre álló jogorvoslati lehetőségek kihasználása nélkül is akár hat évig is elhúzódhat.²⁸

Az SZTNH nemleges megállapítási kérelem tárgyában meghozott döntésével szemben fellebbezésre nincs lehetőség, azonban a szabadalmi törvény 85. § (1) bekezdés *a*) pontja alapján a kézbesítéstől számított 30 napon belül a Fővárosi Törvényszékhez címzett, ám a hivatalhoz benyújtott megváltoztatási kérelemmel lehet élni. A megváltoztatási kérelem elbírálása a Fővárosi Törvényszék hatáskörébe tartozik. A törvényszék a megváltoztatási kérelem alapján többféle tartalmú döntést hozhat, így

- i*) megváltoztathatja az SZTNH döntését [szabadalmi törvény 100. § (1)];
- ii*) a hivatalt új eljárásra és új határozat hozatalára utasíthatja [szabadalmi törvény 100. § (2)], továbbá
- iii*) a határozat helybenhagyása mellett a megváltoztatási kérelmet elutasíthatja.

Bármely lehetőség szerint dönt is a Fővárosi Törvényszék, az általa meghozott végzésel szemben további jogorvoslati lehetőség, fellebbezés áll a felek rendelkezésére. Azaz az SZTNH előtt indult eljárás könnyen háromfokú eljárássá duzzad, amely a nemleges megállapítási eljárás akár 3-5 évvel való elhúzódását is eredményezheti, bizonytalan helyzetbe hozva ezzel a jóhiszemű kérelmezőt, aki mindaddig, amíg jogerős döntés nem születik – a szabadalmi törvény rendelkezésének szó szerinti értelmezése alapján – kiszolgáltatott marad a szabadalmas jogérvényesítésével (bitorlási per) szemben.

IV. A NEMLEGES MEGÁLLAPÍTÁSI ELJÁRÁS ÉS A BITORLÁSI PER KAPCSOLÓDÁSI PONTJAI

A fent kifejtettek fényében megállapíthatjuk, hogy a jogalkotót vélhetően az a szándék vezérelte, hogy hatékonyan alkalmazható és érvényesíthető eszközt bocsásson a piaci szereplők kezébe azáltal, hogy a jogbiztonság szem előtt tartásával a szabadalmas rendelkezésére álló peres érvényesítés ellenpontjaként bevezette a nemleges megállapítási eljárást mint megelőző védekezési eszközt.

A gyakorlatban előfordul azonban, hogy a nemleges megállapítási eljárást a jogszabály előírásának megfelelően a bitorlási per megindítását megelőzően megindították, azonban a szabadalmas ezt követően bitorlási kereset útján érvényesíteni kívánja a szabadalomhoz fűződő jogait, azaz bitorlási pert indít a hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bíróság²⁹ előtt. Azaz a fentebb tárgyalt időbeliség kérdése éppen a bitorlási perrel fennálló relációban

²⁸ A 3045/90/58 ügyiratszámú, a 213 408 lajstromszámú szabadalom tekintetében folytatott nemleges megállapítási eljárás tapasztalatai alapján.

²⁹ Magyarországon a szabadalmi törvény 86. § (1) bekezdése, valamint a Pp. 20. § (1) és (3) bekezdés *a*) pontjának *aa*) alpontja alapján a Fővárosi Törvényszék rendelkezik hatáskörrel és kizárólagos illetékességgel.

jelent különös kihívást. De valójában mi a közös és mik a különbségek a nemleges megállapítási eljárásban és a bitorlási perben?

Azt már tudjuk, hogy a nemleges megállapítási eljárás során a hivatal azt vizsgálja, hogy a kérelmező által hivatkozott termék vagy eljárás egy adott szabadalom főigénypontjába ütközik-e, míg a bitorlási per során a bíróság azt vizsgálja, hogy az alperes a felperes által hivatkozott *tevékenységgel* a felperes szabadalmát sérti-e. Ennek során a bíróság elsősorban a következőket vizsgálja:

- i) a szabadalom érvényes-e;
- ii) az alperes által állítólagosan hasznosított termék vagy eljárás a szabadalom oltalmi körébe ütközik-e; majd csak ezt követően vizsgálja a bíróság, hogy
- iii) az alperes valójában megvalósította-e a felperes által sérelmezett tevékenységeket.

Nem nehéz észrevenni, hogy a nemleges megállapítási eljárás során az SZTNH az *i*)³⁰–*ii*) feltételeket szintén vizsgálja, azaz a hivatal eljárásának vizsgálódási köre és a törvényszék által a bitorlási per során vizsgált feltételek az *i*)–*ii*) feltételek tekintetében gyakorlatilag teljesen megegyeznek egymással.

Az eljárások részbeni egyezősége egy olyan hipotetikus, de nem ritka felállás esetén okozhat komoly eljárásjogi kérdést, ahol mindkét eljárásban egyezik a tárgybeli szabadalom, a felek és a hasznosított termék is. Egy ilyen esetben azonnal szükséges megvizsgálni, hogy a folyamatban lévő nemleges megállapítási eljárás ténylegesen milyen kihatással van, illetve lehet a bitorlási perre, így különösen azt, hogy képezheti-e a nemleges megállapítási eljárás a bitorlási per előkérdését.

Az alábbi táblázatban röviden megtalálható, hogy az ügy eldöntése szempontjából milyen főbb kérdéseket vizsgál a hivatal a nemleges megállapítási eljárás során, illetve a bíróságok a bitorlási per során.

³⁰ Az SZTNH a nemleges megállapítási eljárás során vizsgálja azt is, hogy a kérelmező által hivatkozott szabadalom érvényes-e. A szabadalmi ügyintézés módszertani útmutatója – Lásd: <http://www.sztnh.gov.hu/hu/szakmai-oldalak/szabadalmi-oltalom/a-szabadalmi-ugyintezes-modszertani-utmutatoja> – VI. fejezet „Egyéb szabadalmi eljárások” (2017. 07. 27.) 70. oldalán foglaltak és az Szt. 50. § (3) bekezdése alapján a hivatal a nemleges megállapítási eljárást mindaddig felfüggeszti, amíg a megjelölt szabadalommal szemben a megsemmisítési eljárás folyamatban van.

Nemleges megállapítási eljárás	Bitorlási per
<i>A szabadalom érvényességének a vizsgálata</i>	
<p>A szabadalom a nemleges megállapítási eljárásban mindaddig érvényesnek tekintendő, ameddig az jogerősen megsemmisítésre nem kerül.</p> <p>Ha az érvényesség kérdésében megsemmisítési eljárás van folyamatban az SZTNH vagy – Magyarországon hatályosított európai szabadalom esetén – az Európai Szabadalmi Hivatal (ESZH) előtt, akkor a hivatal az eljárást az Szt. 50. § (3) bekezdése³¹ alapján az érvényesség tárgyában a jogerős döntés meghozataláig <i>felfüggeszti</i>.³²</p>	<p>A szabadalom a bitorlási perben mindaddig érvényesnek tekintendő, ameddig az jogerősen megsemmisítésre nem kerül.</p> <p>Ha az érvényesség kérdésében megsemmisítési eljárás van folyamatban az SZTNH vagy – Magyarországon hatályosított európai szabadalom esetén – az Európai Szabadalmi Hivatal előtt, akkor a bíróság a pert a Pp. 152. § (1) bekezdése alapján az érvényesség mint előkérdés tárgyában a jogerős döntés meghozataláig <i>felfüggesztheti</i>.³³</p>
<i>Az oltalmi kör terjedelmének a vizsgálata</i>	
<p>A szabadalmi törvény 37. § (1) bekezdése alapján a nemleges megállapítási eljárásban a hivatal azt állapítja meg, hogy a kérelmező által hasznított vagy hasznosítani kívánt termék vagy eljárás nem ütközik valamely, a kérelmező által megjelölt szabadalomba. A fentebb részletesen kifejtettek alapján tehát az SZTNH a nemleges megállapítás iránti kérelem alapján részletes indokolással ellátott határozatot hoz, így különösen kitér a vizsgálat tárgyát képező termék vagy eljárás ismertetésére, a megjelölt szabadalom oltalmi körének részletes elemzésére, adott esetben az elsőbbség napján ismert technika állásának ismertetésére is, majd ezek összevetésével vizsgálja meg, hogy a felhívott szabadalom főigénypontjai az adott termékre vagy eljárásra ráolvashatóak-e. Azaz a szabadalombitorlási eljárással inverz logikai kapcsolatban áll.³⁴</p>	<p>A bíróság a szabadalmas által benyújtott kereseti kérelem alapján az alapul szolgáló jog érvényességét követően azt vizsgálja, hogy a rendelkezésre bocsátott adatok alapján az alperes terméke vagy eljárása a felperes szabadalmának oltalmi körébe esik-e, azaz hogy a szabadalom főigénypontjának valamennyi jellemzője megvalósul-e a bitorlónak vélt termékben vagy eljárásban. Tehát a vizsgálat terjedelmét tekintve azonos a nemleges megállapítás iránti eljárásban a hivatal által lefolytatott vizsgálatlal, de a folyamatban lévő nemleges megállapítási eljárásra tekintettel a bíróság újabb gyakorlata alapján nem függeszti fel a per tárgyalását.³⁵</p>

³¹ Szt. 50. § (3) bekezdése: „A Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala a szabadalmi eljárást az ügyfél kérelmére vagy hivatalból felfüggeszti, ha az ügy az azzal szorosan összefüggő, a hatáskörébe tartozó egyéb eljárásban hozott döntése nélkül megalapozottan nem dönthető el.”

³² Lásd i. m. (14), p.70.

³³ A Legfelsőbb Bíróság Pf. IV.24.683/2010/4. számú végzése értelmében „a szabadalom törlése iránti kérelem elbírálása a szabadalombitorlás megállapítása iránt indított per eldöntése szempontjából érdemi előzetes kérdésnek minősül, ezért a jelen per tárgyalásának felfüggesztése a folyamatban levő, szabadalombitorlás iránti eljárás jogerős befejezéséig nem mellőzhető.”

Nemleges megállapítási eljárás	Bitorlási per
<i>A bitorló tevékenység megvalósulásának a vizsgálata</i>	
<p>Nem alkalmazandó nemleges megállapítás esetén. Az SZTNH pusztán a kérelmező által ismertett termék vagy eljárás jellemzőit veti össze a felhívott szabadalom főigénypontjainak jellemzőivel, azaz a kérelmező tevékenységét, egyes hasznosítási cselekmények megvalósítását <i>nem vizsgálja</i>.</p>	<p>A szabadalmi törvény 19. § (1) bekezdése szerint <i>a szabadalmi oltalom alapján a szabadalom jogosultjának – a szabadalmasnak – kizárólagos joga van a találmány hasznosítására</i>. A bitorlási per során a bíróság tehát azt vizsgálja, hogy a szabadalmas által megjelölt személy (alperes) a szabadalmas engedélyének hiányában a szabadalmi törvény 19. § (2) bekezdésben taxatív felsorolt tevékenységeket megvalósította-e, azaz</p> <p>a) előállítja, használja, forgalomba hozza, illetve forgalomba hozatalra ajánlja a találmány tárgyát képező terméket, vagy e terméket ilyen célból raktáron tartja vagy az országba behozza;</p> <p>b) használja a találmány tárgyát képező eljárást, vagy – ha tud arról, illetve a körülmények alapján nyilvánvaló, hogy az eljárás nem használható a szabadalmas engedélye nélkül – másnak az eljárást használatra ajánlja;</p> <p>c) előállítja, használja, forgalomba hozza, illetve forgalomba hozatalra ajánlja, vagy ilyen célból raktáron tartja vagy az országba behozza a találmány tárgyát képező eljárással közvetlenül előállított terméket.</p>

A fenti összehasonlítást figyelembe véve úgy tűnik, hogy a nemleges megállapítási eljárás során vizsgált körülmények részben átfedésben állnak a bíróság által a bitorlási per során vizsgált körülményekkel, azaz előkérdésnek tekinthetőek. Ennek fényében kérdéses, hogy megvalósulni látszik-e a nemleges megállapítási eljárás bitorlási pert megelőző szerepe, miközben a szabadalmas belátása szerint bármikor megindíthatja a bitorlási pert – függetlenül attól, hogy nemleges megállapítási eljárás van folyamatban – és abban a bíróság a nemleges

³⁴ Lantos Mihály: A nemleges eljárások jelentősége szabadalmi ügyekben. Napi Gazdaság, Innováció melléklet, 25. évf., 99. (6430.) sz., p. 14. (2015. május 26.).

³⁵ Bár Lantos a fenti idézett cikkben még megemlíti, hogy abban az esetben, „ha egy nemleges megállapítás iránt indított eljárás után a szabadalmas mégis megindítja a szabadalombitorlási eljárást, a törvényszéknek ebben az esetben először azt kell vizsgálnia, hogy a szabadalombitorlás feltételezett tárgyát képező műszaki megoldás azonos-e azzal a megoldással, amellyel kapcsolatban a nemleges megállapítási eljárás megindult. Ez esetben a kérelmező kérheti a szabadalombitorlási eljárás felfüggesztését a nemleges megállapítási eljárásban hozott jogerős döntésig. Az ilyen kérelmeknek általában helyt szoktak adni”, a bíróságok legújabb gyakorlata azonban nem ezt igazolja, így a Fővárosi Ítéletábra 8.Pf.20.772/2017/4. számú végzésében foglaltak sem.

megállapítási eljárásra tekintet nélkül, annak folyamatban léte alatt is döntést hozhat olyan kérdésekben is, amelyeket a törvény az SZTNH hatáskörébe utalt.

Abban az esetben tehát, ha a szabadalmas a szabadalomból eredő jogait érvényesíteni kívánja, a nemleges megállapítási eljárás okafogyottá is válhat, hiszen a Fővárosi Törvényszék szintén összeveti a szabadalom oltalmi körét meghatározó főigényponti jellemzőket a vitatott termékkel vagy eljárással annak ellenére, hogy ugyanezen tárgyban már megindult a hivatali eljárás. Bár a bíróság a bitorlási per során a felek tevékenységét, ideértve különösen a felperes esetleges hasznosítási engedéllyel kapcsolatos magatartását vagy az alperes hasznosítási cselekményeit is vizsgálja, mindezeknek csak akkor lehet jelentőségük, ha egyrészt a perbeli szabadalom érvényes, másrészt a vitatott termékre vagy eljárásra ráolvasható az adott szabadalom főigénypontjának összes jellemzője.

V. BITORLÁSI PER FELFÜGGESZTÉSÉNEK LEHETŐSÉGE ÉS ANNAK GYAKORLATA

A fent felvázolt helyzet megoldására, azaz hogy a bíróság a bitorlási perben tekintetbe vehesse a már folyamatban lévő nemleges megállapítási eljárást, a polgári perrendtartás szabályai, a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (Pp.)³⁶ lehetőséget biztosít: a bíróságok felfüggeszthetik az előttük folyamatban lévő peres eljárásokat meghatározott körülmények fennállása esetén.

A Pp. 152. § (1) bekezdése e körben a következőképpen rendelkezik:

Pp. 152. § (1) Ha a per eldöntése olyan előzetes kérdés elbírálásától függ, amelynek tárgyában az eljárás büntetőbírói vagy államigazgatási hatáskörbe tartozik, a bíróság a per tárgyalását ennek az eljárásnak jogerős befejezéséig felfüggesztheti. Ha ez az eljárás még megindítva nincs, a büntetőeljárás megindításáról hivatalból üldözendő bűncselekmény esetében a bíróság gondoskodik, egyébként pedig az eljárás megindítására megfelelő határidőt tűz ki. Ha a határidő eredménytelenül telik le, a tárgyalást folytatni kell. (Kiemelés a szerzőtől.)

A Pp. hivatkozott rendelkezésével tehát a jogalkotó lehetőséget biztosít a bíróságok számára, hogy olyan esetben, amikor per eldöntése olyan előzetes kérdés elbírálásától függ, amely a hivatal államigazgatási hatáskörébe tartozik, a folyamatban lévő per tárgyalását – mérlegelés alapján – felfüggeszthetik. A felfüggesztés alkalmazásának jelentős joggyakorlata alakult ki. Kijelenthetjük, hogy a bíróságok a folyamatban lévő bitorlási per tárgyalását az adott szabadalom érvényessége tárgyában folyamatban lévő státuszeljárásra tekintettel,

³⁶ Bár 2018. január 1-től a Pp. hatályát veszti, a helyébe lépő 2016. évi CXXX. törvény rendelkezései is lényegében hasonlóan rendezik a felfüggesztés lehetőségét. Mindazonáltal a Pp. rendelkezései a 2017. december 31-én már folyamatban lévő ügyekben továbbra is alkalmazandóak, így a jelen dolgozat szempontjából továbbra is gyakorlati jelentőséggel bírnak.

annak jogerős eldöntéséig, rendszerint felfüggesztik.³⁷ Ennek egyértelmű oka, hogy a szabadalombitorlási per jogalapját csak érvényes szabadalom képezheti, így amennyiben a tárgyi szabadalom a folyamatban lévő megsemmisítési eljárás eredményeképp jogerősen megsemmisítésre kerül, a bitorlási pert mint alaptalant el kell utasítani.

Más azonban a helyzet a folyamatban lévő nemleges megállapítási eljárással. Tény, hogy a nemleges megállapítási eljárás – a szabadalommegsemmisítési eljárással szemben – már a bitorlási per megindítását megelőzően indult eljárás lehet, azaz a korábban tárgyalat időbeliség alapján szükségképpen megelőzi a bitorlási pert. Tény az is, hogy a szabadalmi törvény 44. § (2) bekezdés *d*) pontja alapján a nemleges megállapítási eljárás lefolytatását a jogalkotó az SZTNH hatáskörébe utalja (nem úgy, mint a bitorlási pert, amely a szabadalmi törvény rendelkezései [104. § (1) bekezdése] alapján bírósági hatáskörbe, egészen pontosan első fokon a Fővárosi Törvényszék kizárólagos hatáskörébe tartozik). Felmerül tehát a kérdés, hogy azon túl, hogy a nemleges megállapítást kimondó jogerős határozat kizárja a bitorlási per indítását, valamint hogy az eljárások során vizsgált tények és körülmények jelentős átfedésben vannak – tehát a nemleges megállapítási eljárás egyfajta előkérdésnek tekintendő – a bíróság részéről hatáskörelvonás is megvalósulni látszik-e.

A bíróság a Pp. alapján saját mérlegelése szerint jogosult a per tárgyalásának felfüggesztéséről dönteni, azaz a Pp. 152. § (1) bekezdése fakultatív lehetőséget nyújt csupán. A Pp.-kommentár³⁸ e körben a következőket mondja ki:

1. A tárgyalás felfüggesztése

*A tárgyalás felfüggesztésének valamely prejudikális, azaz **előkérdés eldöntése érdekében van helye. A peres eljárást felfüggeszteni csak a tárgyalási szakban lehet.***

A tárgyalás felfüggesztésének nem feltétele, hogy az előkérdésben indított eljárás valószínűleg sikerre vezessen. A tárgyalás felfüggesztésének e törvényben szabályozott kötelező ... és a bíróság diszkrecionális jogkörébe tartozó esetei vannak

2. A tárgyalás felfüggesztésének klasszikus okai

*A tárgyalás felfüggesztésére akkor kerülhet sor, ha a per eldöntése **előzetes kérdés elbírálásától függ** és erről*

- büntető vagy **államigazgatási (közigazgatási) eljárás során kell határozni**; vagy*
- olyan más polgári perben, illetve **nem peres eljárásban kell dönteni amely ... már folyamatban van.***

³⁷ A Legfelsőbb Bíróság Pf. IV.24.683/2010/4. számú végzése értelmében „... a szabadalom törlése iránti kérelem elbírálása a szabadalombitorlás megállapítása iránt indított per eldöntése szempontjából érdemi előzetes kérdésnek minősül, ezért a jelen per tárgyalásának felfüggesztése a folyamatban levő, szabadalombitorlás iránti eljárás jogerős befejezéséig nem mellőzhető.”

³⁸ Wolters Kluwer Jogtár, az 1952. évi III. törvényhez fűzött magyarázat, online változat.

A tárgyalás (és nem a per) felfüggesztésének másik polgári vagy büntető per, bíróság hatáskörébe tartozó nemperes eljárás, illetve államigazgatási eljárásra tekintettel van helye. A polgári per fogalmát azonban kiterjesztően kell értelmezni. Ide kell érteni a közigazgatási és munkaügyi pereket, sőt a választottbíró-sági eljárásokat is. (Kiemelés a szerzőtől.)

Sem a jogszabály, sem pedig a kommentár nem ad egyértelmű eligazítást a jelen kérdésre, hiszen a szabadalom oltalomképesége tárgyában folyó státuszeljárással (amelyet a bírósági gyakorlat egyértelműen és helyesen előkérdésnek tekint) szemben a nemleges megállapítási eljárás nem tekinthető klasszikus értelemben véve – tehát anyagi jogi szempontból – olyan előkérdésnek, amely nélkül a bitorlási per elméletileg nem volna lefolytatható, hiszen a jogalkotó éppúgy a bíróság hatáskörébe is utalta a vitatott termék vagy eljárás és a szabadalom oltalmi körének egybevetését, mint ahogyan az a hivatal hatáskörébe is tartozik. Sem a szabadalom megsemmisítése, sem pedig a nemleges megállapítási eljárás lefolytatása nem tekinthető olyan előkérdésnek, amelynek *szükségszerűen* és minden esetben meg kell előznie a bitorlási pert (azaz, hogy ezen eljárások *megindítása* nélkül ne lehetne lefolytatni a bitorlási per). Mindkét esetben attól a körülménytől válik előkérdéssé a hivatal előtti eljárás, hogy az alperes (szabad választása szerint) azokat megindítja-e. Abban az esetben azonban, ha az eljárás már a jogszabály által előírt határidőben, azaz nemleges megállapítási eljárás esetében a bitorlási pert megelőzően megindult, akkor annak kimenetele már előkérdésnek tekintendő.

Mindemellett az is okozhatja e különös problémát, hogy még ha kimondatlanul is, de a bíróság saját hatáskörének és döntéseinek nagyobb jelentőséget tulajdonít, mint az SZTNH döntésének, hiszen a hivatali döntéssel szemben előbb vagy utóbb – megváltoztatási kérelem útján – szintén a bíróság, méghozzá a Fővárosi Törvényszék – vagy fellebbezés útján a Fővárosi Ítéltábla – ugyanazon tanácsa fog dönteni.

Azonban a hivatal hatáskörének ilyesfajta kiüresítése egyrészt nem kívánatos, hiszen az eljárásába vetett bizalmat megingatja, másrészt a nemleges megállapítási eljárás létjogosultságát kérdőjelezi meg.³⁹ Ennek a helyzetnek az alapvető gyökere a magyar jogrendszer különlegességében – a bifurkációban – keresendő, amely elkülöníti a szabadalmak oltalom-szerzését követően azok megsemmisítésére, valamint a nemleges megállapításra irányuló eljárások lefolytatására vonatkozó hatáskört a bitorlási per lefolytatására jogosult bíróságok hatáskörétől. Azaz ezeket az eljárásokat a szabadalmi törvény a hivatal hatáskörébe utalja, függetlenül attól, hogy egy bitorlási perben részben azonos tények képezik a vizsgálat tárgyát. További hátránya e hatásköri elkülönítésnek az is, hogy még abban az esetben sem

³⁹ A szerző álláspontja szerint a szabadalmi törvény 37. § (2) bekezdésében foglaltak, azaz hogy „a nemleges megállapítást kimondó jogerős határozat kizárja, hogy a megjelölt szabadalom alapján ugyanarra a termékre vagy eljárásra vonatkozóan szabadalombitorlás miatt eljárást indítsanak” mint *lex specialis* kizárják a régi Pp. 9. § (2) bekezdésében és az új Pp. 263. § (2) bekezdésében foglalt általános rendelkezés alkalmazását, azaz az eljáró bíróságokat köti a hivatal nemleges megállapítást kimondó határozata.

tudja a bíróság e két eljárást (a nemperes és a peres eljárás közötti különbségekből adódóan) egyesíteni, ha a nemleges megállapítási eljárás megváltoztatási kérelem útján a bitorlási perben eljáró Fővárosi Törvényszék elé kerül.⁴⁰ Azaz felfüggesztés hiányában a két eljárás párhuzamosan folyik egymás mellett, rendszerint a rendelkezésre álló jogorvoslati lehetőségek végső kihasználásáig.

A rendelkezésre álló jogorvoslatok kihasználása a jelen esetben a következőket jelenti:

	Első fok	Másodfok	Harmadfok	Rendkívüli perorvoslat
Nemleges megállapítás	SZTNH	Fővárosi Törvényszék (megváltoztatási kérelem útján)	Fővárosi Ítéltábla (fellebbezés útján)	Kúria (felülvizsgálat esetén)
Bitorlás	Fővárosi Törvényszék	Fővárosi Ítéltábla (fellebbezés útján)		Kúria (felülvizsgálat esetén)

Tételezzük fel, hogy a felek mindkét eljárásban valamennyi perorvoslati lehetőséggel élni kívánnak. A bitorlási per felfüggesztése hiányában mindkét eljárás párhuzamosan folyik, és bár várhatóan az SZTNH döntésével szemben benyújtott megváltoztatási kérelem eredményeként, a törvényszékre kerülve az ügyben már összehangoltabb döntések születnek, de természetesen elfordulhat, hogy végkimenetelét tekintve eltérőek lesznek a jogerős döntések. Sőt, miután a nemleges megállapítási eljárásban a rendelkezésre álló jogorvoslatok száma gyakorlatilag több, így a kérelmező (egyben alperes) könnyen abba a helyzetbe kerülhet, hogy a bitorlási perben jogerős határozat születik, amikor a nemleges megállapítási eljárás még folyamatban van. Ez egyrészt a pergazdaságosság és célszerűség elvével sem egyeztethető össze, másrészt rendkívül kiszámíthatatlan piaci helyzetet is eredményezhet. Így a bitorlási per alperese lényegesen hátrányosabb piaci helyzetbe kerülhet, mint versenytársai, miután a bitorlási perben hozott ítélet a felekre nézve relatív, míg a nemlegességet megállapító határozat *erga omnes* hatályú.

További kérdés, hogy a nemleges megállapítást kimondó jogerős határozat alapján elinduló esetleges perújítás esetén a határozat valójában a bitorlási perben hozott ítélet megváltoztatására okot adhat-e. A szabadalmi törvény szövege ugyanis csak azt mondja ki, hogy a nemleges megállapítást kimondó jogerős határozat kizárja, hogy a megjelölt szabadalom alapján ugyanarra a termékre vagy eljárásra vonatkozóan szabadalombitorlás miatt eljárást *indítsanak*. Tehát a korábban megindult bitorlási perre vajon van-e a jogerős határozatnak *ex post facto* hatása?

⁴⁰ A régi Pp. 149. § és az új Pp. 117. §-a alapján.

Mindezek megelőzésére megoldást jelentene⁴¹ egy olyan bírósági gyakorlat kialakítása, amely a bitorlási eljárás folyamán a hivatal által meghozott és nemleges megállapítást kimondó határozatot a tárgyalás felfüggesztése körében már figyelembe veszi. Ez az igény megjelent Gedeon Sándor „A szabadalmi oltalom megszerzésének és érvényesítésének útvesztői” című cikkében⁴² is, ahol a szerző egyik lehetséges megoldásként felveti a Pp. 152. § (1) bekezdésének mérlegelés utáni alkalmazását, hiszen „*a törvény szövege arra is lehetőséget ad, hogy a bíróság ne csak akkor döntsön a bitorlási per felfüggesztéséről, amikor tudomást szerez más hatóság előtt folyamatban lévő eljárásról, hanem a per későbbi szakaszában bármikor*”, így például akkor, amikor a nemleges megállapítást kimondó, legalább elsőfokú határozat megszületett.

VI. RÖVID ELJÁRÁSJOGI KITEKINTÉS AZ ÚJ PP. RENDELKEZÉSEI ALAPJÁN

Jelen dolgozat a már kialakult és rendelkezésre álló joggyakorlat gyakorlati következményeit vizsgálja, így tekintettel arra, hogy az új Pp. alkalmazásáról nem áll rendelkezésre gyakorlati útmutatás vagy gyakorlat, az új szabályok részletes vizsgálata nem képezi a tárgyat, ezért az új Pp. szabályait csak röviden vizsgáljuk meg e kérdésben. Miután a felfüggesztés intézményét tekintve olyan lényeges eltérés nem lelhető fel, amely az eddig tárgyalt gyakorlatot rögvest megváltoztatná, azaz a nemleges megállapítás iránti eljárás továbbra is a bitorlási pert megelőzően indítandó (így az új szabályok alapján sem merülhet fel az, hogy a nemleges megállapítási eljárás megindítása például a perelőkészítő szakasz lezárását követően indulna meg), így vélelmezhető, hogy a dolgozatban tett megállapítások az új Pp. alapján is helytállónak bizonyulnak.

A felfüggesztéssel kapcsolatban az új Pp. az alábbi rendelkezéseket vezette be:

123. § [A felfüggesztés bíróság által választható esetei]

(1) *Ha a per eldöntése olyan kérdés előzetes elbírálásától függ, amelynek tárgyában az eljárás büntetőbíróság vagy közigazgatási hatóság hatáskörébe tartozik, a bíróság az írásbeli ellenkérelem – vagy annak hiányában beszámítás – előterjesztését követően a **peres eljárást** ennek az eljárásnak a jogerős befejezéséig felfüggesztheti. Ha ez az eljárás még megindítva nincs, a bíróság az eljárás megindítására harminc napos határidőt tűz. Ha a határidő eredménytelenül telik le, a peres eljárást folytatni kell.*

(2) *A bíróság az írásbeli ellenkérelem – vagy annak hiányában beszámítás – előterjesztését követően a **peres eljárást** akkor is felfüggesztheti, ha a per eldön-*

⁴¹ A jelen dolgozat a jogalkotó részéről kodifikációt igénylő lehetőségeket, így különösen a nemleges megállapítási eljárással szembeni jogorvoslat közigazgatási perré alakításának vagy a bifurkáció megszüntetésének a kérdéseit nem tűzte a zászlajára. A dolgozat célja inkább a jelenlegi szabályozás jogértelmezési lehetőségeinek a feltárása.

⁴² Gedeon Sándor: A szabadalmi oltalom megszerzésének és érvényesítésének útvesztői. Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle, 4. (114.) évf. 5. sz., 2009. október, p. 78.

tése olyan kérdés előzetes elbírálásától függ, amelynek tárgyában közigazgatási per, más polgári per vagy a bíróság hatáskörébe tartozó más közigazgatási vagy polgári eljárás már folyamatban van.

Az új Pp. szabályaiban a régi Pp.-től eltérően a törvényben nem a „tárgyalás”, hanem az „eljárás” felfüggesztésének az intézménye szerepel. Ennek oka, hogy már a tárgyalás megnyitása előtt felmerülhet a felfüggesztés iránti igény, illetve döntés hozható a felfüggesztésről. A Pp.-hez fűzött magyarázat⁴³ szerint az eljárás felfüggesztésének rendelkezései általános jellegű szabályok, meghatározott esetekben az írásbeli ellenkérelem előterjesztését követően, egyéb esetben az eljárás bármely szakaszában alkalmazhatók.

Ettől eltekintve a felfüggesztés fent ismertetett gyakorlata, az új Pp. tükrében is irányadónak tekinthető.

VII. A NEMLEGES MEGÁLLAPÍTÁSI ELJÁRÁS ÉS A BITORLÁSI PER KAPCSOLATA MÁS JOGRENDSZEREKBE

A jelen fejezet célja rövid kitekintést nyújtani más jogrendszerekbe, amelyekben a nemleges megállapítási eljárás szabályozása eltér a magyartól, vagy annak bitorlási perrel való kapcsolata alapvetően más alapokon nyugszik, mint Magyarországon. Ebből kitéjük, hogy a nemleges megállapítási eljárás más országokban alapvetően más célokat szolgálhat. E fejezetben a nemzetközi joggyakorlatból a teljesség igénye nélkül, a hasonlóságok és a rendkívüli eltérések demonstrálása céljával diszkrecionálisan válogatunk.

Ausztrália

Ausztrália az angolszász jogrendszert követő országok közé tartozik, ebből kifolyólag a nemleges megállapítási eljárásnak a magyar kontinentális jogrendszer jogintézményével való összehasonlítása inkább tájékoztató, érdekesség jellegű. Jelentős különbség, hogy itt a piacra lépést tervező vagy már tevékeny féltől kifejezetten aktív magatartást kíván meg az ausztrál szabályozás a nemleges megállapítási eljárás megindításához. A nemleges megállapítási eljárás jelenlegi formája 2011-ben került bevezetésre a Raising the Bar Act⁴⁴ hatálybalépésével. Az 1990-es szabadalmi törvény⁴⁵ 125. szakasza alapján aki olyan tevékenységet végzett, végez vagy végezni szándékozik, amely esetleg más szabadalmába ütközik, az bírósághoz fordulhat és kérheti annak a megállapítását, hogy az általa végzett vagy végezni szándékozott tevékenység nem ütközik egy már lajstromozott szabadalomba (1990-es szabadalmi törvény 125. szakasz).

⁴³ I. m. (38).

⁴⁴ The IP Laws Amendment (Raising the Bar) Act 2012; Lásd: <https://www.ipaustralia.gov.au/about-us/legislation/raising-bar-act>.

⁴⁵ Patents Act 1990; Lásd: <https://www.legislation.gov.au/Details/C2013C00151>.

A bírósághoz fordulást megelőzően a kérelmező azonban köteles az alábbi előzetes lépéseket mint jogszabályi előfeltételt teljesíteni. Azaz köteles felkeresni a szabadalmast és

- i) írásbeli nyilatkozatot kérni arról, hogy a kérelmező által végzett vagy végzendő tevékenység nem ütközik, vagy nem ütközne a szabadalomba,
- ii) a szabadalmas számára írásban teljes körűen feltárni a végzett vagy végezni szándékozott tevékenységet, valamint
- iii) vállalni, hogy a szabadalmas részére okszerű (reasonable) összeget fizet annak érdekében, hogy a szabadalmas véleményt szerezhessen be arról, hogy a szóban forgó cselekmény bitorolja-e a szabadalom igénypontját.

Annak érdekében, hogy a nemleges megállapítási eljárásban a kérelmező keresethetőségi joga megálljon, az 1990-es szabadalmi törvény 126. szakasza alapján a szabadalmasnak (kifejezetten vagy hallgatólagosan) vissza kell utasítania ennek az írásbeli nyilatkozatnak a kiállítását.

Abban az esetben, ha a nyilatkozatot a szabadalmas kiállítja – vagy a kérelmező által előterjesztett kérelem alapján a bíróság kimondja a nemleges megállapítást – majd ezt követően a szabadalmas a kérelmezővel szemben eltiltás iránti intézkedésért folyamodik ugyanarra a tevékenységre hivatkozással, amely a nyilatkozatnak is tárgya, a kérelmezőt az alábbi körben nem terheli felelősség a szabadalmassal szemben az 1990-es szabadalmi törvény 127. szakasza alapján:

- i) az eltiltásról rendelkező intézkedés elrendelését vagy a szabadalmas által már kiállított írásbeli igazolás visszavonását megelőzően a kérelmező által realizált profit tekintetében; vagy
- ii) a szabadalmas oldalán, a kérelmező tevékenysége következtében bekövetkezett kár megtérítéséért.

Elmondható tehát, hogy mindamellett, hogy a nemleges megállapítási eljárás bírósági jogkörbe tartozik, az ausztrál jogalkotó elvárja a hasznosítani szándékozó féltől, hogy valós és aktív lépést tegyen a szabadalom esetleges bitorlásának tisztázása érdekében, a nemleges megállapítási eljárásnak nem az a célja hogy egy bitorlási perben meghozott ítélettel konkuráljon [vagy kizárja, vö. Szt. 37. § (2)], hanem az, hogy a jóhiszeműen eljáró, hasznosítani szándékozó felet mentesítse a „jogszerűen” megtett tevékenységek esetleges anyagi következményei alól.

Belgium

Belgium azon többségben lévő jogrendszerek közé tartozik, amelyek a nemleges megállapítási eljárást bírósági, és nem szabadalmi hivatali hatáskörbe utalják. A nemleges megállapítás iránti kérelmet akár a szabadalom megsemmisítése iránti kérelemmel együttesen is elő lehet terjeszteni a Brüsszeli Kereskedelmi Bíróságnál (Brussels Commercial Court).

A nemleges megállapítási eljárás megindításához a kérelmezőnek igazolnia kell a keresetösszeírás jog fennállását, amely az „állítólagos” bitorlás abbahagyására felszólító felhívással igazolható. A keresetösszeírás jog igazolásának követelménye jelentősen szigorúbb megítélés alá esik a megsemmisítési eljárással összehasonlítva, az utóbbinál ugyanis elegendő érv a hasznosítást megelőző „szabad út” biztosítása.

A nemleges megállapítási eljárásnak a szabadalombitorlási perrel fennálló összefüggéseit tekintve főszabály szerint – lévén mindkét eljárás egyazon bíróság hatáskörébe tartozik – a később indult pert a bíróság perfüggetlenség (*lis pendens*) okán egész egyszerűen megszünteti. Azaz a magyar szabályozás okozta előkérdés problematikája még elméleti szinten sem jelentkezik. Csupán abban az esetben merülhet fel az „összeütközés” kérdése, ha a később megindított bitorlási perben abbahagyás és eltiltás iránti kérelmet is előterjeszt a szabadalmas, tipikusan az ideiglenes intézkedéshez hasonló, soron kívüli elbírálást igénylő kérelem útján, amikor is a folyamatban lévő nemleges megállapítási eljárásra tekintettel a bíróság felfüggeszti a bitorlási pert. Mindemellett a szabadalmasnak rendelkezésre áll szabadalombitorlás megállapítására irányuló viszontkeresetet előterjeszteni a nemleges megállapítási eljárás során, így egyazon bíróság tud döntést hozni mindkét kérdésben anélkül, hogy más eljárásban ugyanazon tényeket egy másik fórum – akár más kimenettel – már vizsgálta és értékelte volna.

Németország

Németországban is, a magyar szabályozáshoz hasonlóan, bifurkáció van, ám a nemleges megállapítási eljárás nem a szabadalmi hivatal, hanem a bíróság hatáskörébe tartozik. A nemleges megállapítási eljárás megindításának lehetőségét a német eljárásjogi kódex (*Zivilprozessordnung*⁴⁶) 256. szakasza szabályozza. A perjogi szabályok egyértelműen eligazítást adnak abban a kérdésben, hogy egy nemleges megállapítási eljárás előkérdésnek tekinthető-e. A német jog ugyanis elsőbbséget biztosít a teljesítésre irányuló keresetek alapján született döntéseknek a pusztán nemleges megállapítást kimondó határozattal szemben. A gyakorlatban tehát a nemleges megállapítást kimondó határozat érvényét veszti, amint a felek között megindult a bitorlási per. Tehát a német eljárások során sem merül fel a bitorlási per felfüggesztésének kérdése.⁴⁷ Ezzel összevetésben láthatjuk, hogy a magyar szabadalmi törvény a jogerős nemleges megállapítást kimondó határozathoz teljesen eltérő joghatást biztosít, éppen kizárja a bitorlási per megindítását.

⁴⁶ Lásd: https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_zpo/englisch_zpo.html#p0944.

⁴⁷ Ettől eltérő az a helyzet, amikor külföldön indult nemleges megállapítás iránt van folyamatban eljárás (ún. Torpedo). Ebben az esetben ugyanis a korábban külföldön indult nemleges megállapítási eljárással szemben már nem élvez elsőbbséget a folyamatban lévő német bitorlási per az Európai Parlament és a Tanács polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló 1215/2012/EU rendeletének (2012. december 12.) 29. cikke alapján. Tehát ebben az esetben a bitorlási per felfüggesztésre kerül.

Csehország

A Cseh Köztársaságban szintén ismert jogintézmény a nemleges megállapítási eljárás, és azt, a magyar szabályozáshoz hasonlóan, szintén hivatali hatáskörbe utalta a jogalkotó.⁴⁸ A cseh perrendtartás még a folyamatban lévő bitorlási per felfüggesztése kapcsán is hasonlóan rendelkezik, azaz a cseh polgári perrendtartás 109. szakasz (2) bekezdés c) pontja szerint amennyiben a peres eljárással párhuzamosan olyan eljárás van folyamatban, amelyben született a peres eljárás kimenetele tekintetében releváns döntés, a bíróság a pert felfüggesztheti (mérlegelés alapján). Az eltérést mégis az jelenti, hogy a cseh bíróságot nem köti a hatóságok, így a szabadalmi hivatal által hozott döntés sem [a magyar szabadalmi törvény 37. § (2) bekezdésével ellentétben], mindemellett a bitorlás kérdését a bíróság maga is vizsgálhatja, ennek alapján a bitorlási per rendszerint nem kerül felfüggesztésre. Miután a cseh bíróságon a bitorlási perben eljáró bírók nem rendelkeznek műszaki szakértelemmel, így rendszerint – ha hallgatólagosan is, formális felfüggesztés elrendelése nélkül – a bíróság a szabadalmi hivatal döntését megvárja.

Kína

A kínai szabályozás az ausztrál példához hasonló aktív magatartást követel meg a hasznosítani szándékozótól. A szabadalombitorlási perekről szóló törvény⁴⁹ 18. szakasza értelmében ahhoz, hogy az állítólagos bitorló nemleges megállapítás iránti kérelemmel fordulhasson a bírósághoz, az alábbi előfeltételek teljesülése szükséges:

- i) a szabadalmas felszólító levelet küldött az állítólagos bitorlónak, azonban ez utóbbi a szabadalombitorlást cáfolja, és írásban felszólítja a szabadalmast a szabadalomhoz fűződő jogainak érvényesítésére; és
- ii) a szabadalmas sem a felszólítást nem vonja vissza, sem a szabadalmát nem érvényesíti peres úton az állítólagos bitorlóval szemben az állítólagos bitorló válaszának kézhezvételétől számított egy hónapon belül.

Kínában a nemleges megállapítás iránti eljárás csakugyan bírósági hatáskörbe tartozik. A két eljárás összefüggéseiről több döntés is szól, különösen a kínai legfelsőbb bíróság „*Honda Motor v. Shijiazhuang Shuanghuan Auto*” (SPC Letter No.4 of 2004)-ügyben hozott ítélete, amely kimondja, hogy az ugyanazon felek által, ugyanazon ténybeli alapon ugyanarra a szabadalomra alapítottan kezdeményezett szabadalombitorlási per és nemleges megállapítás iránti eljárás két külön eljárás. A bíróság azonban az eljárásokat rendszerint egyesíti és egyetlen határozatot hoz, így a kínai jogrendszerben sem merül fel valamelyik eljárás felfüg-

⁴⁸ A találmányok oltalmáról szóló 527/1990 törvény 67. szakasza alapján; lásd: <http://www.wipo.int/edocs/lexdocs/laws/en/cz/cz071en.pdf>.

⁴⁹ Interpretation of the Supreme People's Court on Several Issues Concerning the Application of Law to the Trial of Patent Dispute Cases, lásd: <http://www.wipo.int/edocs/lexdocs/laws/en/cn/cn089en.pdf>.

gesztésének a szükségessége. A kínai legfelsőbb bíróság a hivatkozott jogesetben kimondta, hogy a különböző bíróságok előtt benyújtott kérelmeket áttétel útján az egyik bírósághoz kell rendelni, majd ezt követően az egyesítésről rendelkezni.

Az Egyesült Királyság és Franciaország

Bár a két ország jogrendszerét tekintve különböző (angolszász, illetve kontinentális), mégis szinte azonos rendelkezések szabályozzák a nemleges megállapítási eljárás és a bitorlási per kapcsolatát.

Mind az Egyesült Királyságban, mind Franciaországban (megfelelő feltételek esetén) bírósági hatáskörbe tartozik mindkét eljárás, így – függetlenül attól, mely eljárás indult meg korábban – ugyanaz a bíróság, egyesített eljárásban tárgyalja az ügyet.⁵⁰

Érdekesség az *Egyesült Királyság* szabályozásában, hogy a nemleges megállapítási eljárás megindítható a szabadalmi hivatal „comptroller”-e és a bíróság előtt is. Szabadalombitorlási per ellenben kizárólag a bíróság előtt kezdeményezhető.⁵¹ A nemleges megállapítási eljárás kérelmezője tehát választása szerint akár a szabadalmi hivatal ügyintézője (comptroller), akár a bíróság előtt előterjesztheti nemleges megállapítás iránti kérelmét azzal, hogy amennyiben a bíróság előtt már folyamatban van a szabadalombitorlási per, a nemleges megállapítás iránti eljárás csak a bíróság előtt terjeszthető elő, amely eljárások ezt követően egyesítésre kerülnek. Hasonlóképpen, amennyiben már folyamatban van a nemleges megállapítás iránti eljárás a szabadalmi hivatal előtt, a hivatali ügyintéző a később indult bitorlási perre hivatkozással az ügyet átteszi a bíróságra, ahol az eljárások szintén együttesen kerülnek elbírálásra.

E röviden ismertetett külföldi példák – ilyen mélységben is – jól szemléltetik azokat a lehetséges jogalkotói megoldásokat, amelyek már folyamatban lévő nemleges megállapítási eljárás és bitorlási per közötti összeütközések feloldásra hivatottak. Abban az esetben, ha mindkét eljárás bírósági hatáskörbe tartozik, egyszerű általános perjogi eszközökkel (perfüggőség, egyesítés stb.) orvosolható e helyzet, míg olyan megoldás is van, ahol a bitorlási per egész egyszerűen elsőbbséget élvez a nemleges megállapítási eljárásban született határozattal szemben.

⁵⁰ Az Egyesült Királyságban az 1977-es szabadalmi törvény 71. szakasza (lásd: <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1977/37>), míg Franciaországban az iparjogvédelmi törvény L.615-9 szakasza alapján (lásd: <http://www.wipo.int/wipolex/en/details.jsp?id=14082>).

⁵¹ Az Egyesült Királyságban az 1977-es szabadalmi törvény 61. szakasza.

VIII. Összefoglalás

A statisztikai adatokból következtetve a nemleges megállapítás iránti eljárás kimenetele mint előkérdés a gyakorlatban ritkán merül fel, hiszen a nemleges megállapítási eljárások száma is alacsonynak mondható. Az eljárás kihasználatlanságának vélhető oka talán éppen az, hogy a hasznosítani szándékozó kérelmezők számára nem világosak az eljárás kézzelfogható előnyei egy potenciális bitorlási per esetén, különösen kétséges ez akkor, ha a szabadalmas a bitorlás megállapítása iránti kereseti kérelmét még a hivatal elsőfokú döntése előtt előterjeszti. A jelenlegi gyakorlat alapján⁵² a hasznosítás előtt álló piaci szereplőknek fel kell készülniük arra, hogy a nemleges megállapítás jogintézménye, annak elméleti céljaival ellentétben, a gyakorlatban nem mutatkozik alkalmasnak a tényleges hasznosítás alapján később indított bitorlási perben a döntéshozatal kiküszöbölésére vagy megelőzésére.

A magyar szabályozás még európai viszonylatban is speciálisnak tekinthető, amelynek okai egyrészt a bifurkációban rejlenek, másrészt abban, hogy a szabadalmi törvény szövege nagyon szűkszavúan fogalmazza meg az eljárás megindításának előfeltételeit, így különösen nem kíván meg aktív megelőző egyeztetést a kérelmező és a szabadalmas között; másrészt a szabadalmi törvény időbeliségre vonatkozó rendelkezése sem ad egyértelmű iránymutatást arra, hogy a jogerős döntés bitorlásra gyakorolt hatásán túl a még folyamatban lévő eljáráshoz, így különösen a nemleges megállapítást kimondó elsőfokú döntéshez a jogalkotó milyen joghatást szándékozott fűzni.

Az ismertetett külföldi gyakorlat több lehetséges megoldásba is bepillantást enged. Tüköri azt a megoldást, amely a hasznosítóra telepíti a felelősséget, hogy a szabadalmast értesítse és nyilatkoztassa a hasznosítani kívánt vagy hasznosított termékről, eljárásról; de látunk példát arra az eljárásjogi megközelítésre is, amely egyszerű huszárvágással „elsőbbséget biztosít” a bitorlási pernek; vagy mindkét eljárást bírósági hatáskörbe telepíti, így az eljárások egyszerűen egyesítésre kerülnek.

Ami a jelenlegi hazai jogrendszerbe talán a leginkább illeszkedő megoldás lehetne anélkül, hogy nagyszabású jogszabály-módosításra volna szükség, az a Pp. 152. § (1) bekezdés szerinti tárgyalás felfüggesztésének alkalmazása (vö. *Lantos Mihály*: A nemleges eljárások jelentősége szabadalmi ügyekben című cikkében foglaltakkal⁵³) azzal, hogy a törvényszék, illetve az ítéletábra az eset összes körülményének mérlegelésével a felfüggesztés elrendeléséről bármikor rendelkezhet a bitorlási per folyamán, így akár a nemleges megállapítást kimondó elsőfokú – nem jogerős – hivatali határozat meghozatalát követően is.

A peres eljárás felfüggesztése során a szabadalmasnak a bitorlás mielőbbi megállapításához és leginkább az állítólagos bitorlás abbahagyásához és a jövőbeni cselekményektől való eltiltás elrendeléséhez fűződő érdekei konkurálnak az alperes érdekeivel, e körben azonban

⁵² A Fővárosi Törvényszék 3.P.22.485/2017/5. számú végzése vagy a Fővárosi Ítéletábra 8.Pf.20.772/2017/4. számú végzése alapján.

⁵³ *Lantos*: i. m. (34).

a felperes érdekeinek biztosítására hathatós eszközként az ideiglenes intézkedés iránti kérelem jogintézménye⁵⁴ áll rendelkezésre. Ezzel – amennyiben annak előfeltételei teljesülnek – biztosíthatóak a felperes érdekei abban az esetben is, ha a bitorlási per fel van függesztve. Mindazonáltal a pergazdaságosság követelményével is összhangban állónak mutatkozik az, ha nem szükséges lefolytatnia az eljárást a bíróságnak ugyanazon felek között egy olyan kérdésben, amelyről az SZTNH (és/vagy a jogorvoslati fórumok) már határozott, és amelynek tárgya éppen az, hogy a vitatott termék vagy eljárás a felhívott szabadalom oltalmi körébe esik-e, ami a bitorlás megállapítása szempontjából kulcsfontosságú kérdés.

A most kialakuló és általánossá váló gyakorlat, a szabadalmi törvény rendelkezése ellenére, épp a nemleges megállapításnak tulajdonított megelőző funkciót üresíti ki, és főképp leszűkíti a jogszerűen hasznosítani kívánó kérelmezők taktikai és stratégiai lehetőségeit. Ennek oka, hogy a joggyakorlat továbbra is adós annak gyakorlati kimunkálásában, hogy a jogalkotó szándéka a szabadalmi törvény 37. § (2) bekezdése alapján csupán a nemleges megállapítást kimondó jogerős határozathoz fűz-e joghatást, vagy már magához az eljárás-hoz is (még ha csak feltételesen is).

A jelenlegi magyar szabályozás és gyakorlat alapján a nemleges megállapítási eljárás azon piaci szereplők számára lehet hasznos, akik a hasznosítást legalább a hivatal elsőfokú, a nemleges megállapítási kérelemnek helyt adó határozatának meghozataláig⁵⁵ még nem kezdték meg. Ekkor azonban felmerül a kérdés, hogy amennyiben a termék vagy eljárás ténylegesen nem ütközik a hivatkozott szabadalomba, elvárható-e a kérelmezőtől, hogy legalább az akár 5-6 évig is elhúzódó elsőfokú nemleges megállapítási eljárás idejéig⁵⁶ a piacra lépéstől tartózkodjon, ellenkező esetben jelentős erőforrásokat fordítson a szabadalombitorlási perben a védekezésre? A bitorlási perek számát tekintve a válasz e költői kérdésre egyértelműen „nem” lesz, ez azonban felveti a dolgozat kiinduló kérdését, azaz azt, hogy a nemleges megállapítás iránti eljárás valójában alkalmas-e céljának betöltésére.

⁵⁴ Szabadalmi törvény 104. § (2) bekezdés.

⁵⁵ A 3045/90/58 ügyiratszám, a 213 408 lajstromszámú szabadalom tekintetében folytatott nemleges megállapítási eljárás tapasztalatai alapján az elsőfokú eljárás közel 6 évig is elhúzódhat.

⁵⁶ Itt hivatkozunk különösen az Szt. 48. § (2) bekezdése által kínált határidő-hosszabbítás lehetőségére is, amellyel a szabadalmas hosszú hónapokkal el tudja húzni az elsőfokú döntés meghozatalát.